



AVOCATUL POPORULUI



*Domeniul privind
prevenirea forțării – MNP*



***Raport
privind vizita desfășurată la Penitenciarul Vaslui, județul Vaslui***

Raportul este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea activității de monitorizare.**
- 2. Constatările rezultate din activitatea de monitorizare.**
- 3. Recomandări.**

1. Cadrul general și organizarea vizitei.

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului îndeplinește atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a torturii (MNP), conform prevederilor OPCAT, monitorizând în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor private de libertate. În acest sens, MNP poate vizita, anunțat sau inopinat, locurile în care persoanele sunt private de libertate, în sensul art. 4 din OPCAT.

Având în vedere situația excepțională cu care s-a confruntat România în contextul pandemiei de coronavirus, a fost necesară aplicarea unor măsuri ferme pentru combaterea răspândirii COVID-19, iar MNP, ca entitate implicată în monitorizarea condițiilor de viață și a tratamentului aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție, a urmărit permanent respectarea prevederilor legale și a standardelor naționale și internaționale în materia respectării drepturilor fundamentale, precum și interzicerea torturii și a altor rele tratamente.

În temeiul OPCAT, precum și a art. 4, art. 16 alin. (1), art. 35 lit. a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, coroborate cu dispozițiile Ordinului Avocatului Poporului nr. 134/2019 privind aprobarea împuternicirilor și ordinelor de deplasare în scopul realizării anchetelor și vizitelor, în data de 18.05.2022, a fost efectuată o vizită la Penitenciarul Vaslui, județul Vaslui, având ca obiective consolidarea protecției persoanelor aflate în locuri de detenție împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, precum și verificarea altor aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, care pot apărea în timpul vizitei.

Echipa de vizitare a fost formată din: doamna _____, domnul _____ și domnul _____, consilieri ai Centrului Zonal Bacău al instituției Avocatul Poporului, precum și domnul _____, reprezentant al organizației neguvernamentale _____.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată, din interviurile cu persoanele private de libertate și cu personalul penitenciarului.

La data efectuării vizitei în Penitenciarul Vaslui erau custodiate 722 de persoane private de libertate, de sex masculin (710 adulți și 12 tineri), la o capacitate legală de 430 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 168% din capacitatea legală, astfel că nu erau respectate normele cuprinse în Ordinul Ministerului Justiției nr. 2.772/C/2017 pentru aprobarea Normelor minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate.

La data efectuării vizitei, Penitenciarul Vaslui custodia următoarele categorii de persoane private de libertate:



- persoane arestate preventiv de sex masculin, tineri și majori, cu cauze pe rolul organelor judiciare din județul Vaslui;
- persoane condamnate de sex masculin, majori, din regimul semideschis și deschis cu domiciliul în județele Vaslui, Bacău, Iași;
- persoane transferate din alte unități pentru prezentarea în fața organelor judiciare.

Având în vedere că în Penitenciarul Vaslui existau secții de deținere în care supraaglomerarea era evidentă (E6 – 196,43%, E3 – 187,93%, E1 173,68%), membrii echipei de vizitare consideră că este imperios necesară gestionarea supraaglomerării din aceste secții de deținere, motivat de faptul că aceasta este sursa unor probleme grave în domeniul tratamentului, sănătății, securității și reabilitării. Conform normelor CPT, "toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să se adăpostească mai multe persoane private de libertate decât numărul pentru care a fost creată, calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare, sau într-o parte a ei, poate fi prin el însuși inuman și degradant din punct de vedere fizic".

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și trei directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct intervenție psihosocială și director adjunct economico-administrativ).

Activitatea Penitenciarului Vaslui era asigurată de un număr de 342 de angajați ai Administrației Naționale a Penitenciarelor, însă în statul de funcții au fost observate 46 de posturi vacante (29 posturi de ofițer și 17 de posturi de agent). Cea mai mare lipsă de personal se înregistra la domeniul medical, la S.D.R.P. (sectorul operativ) și R.S. (educație și asistență psihosocială). Având în vedere acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se ia măsurile legale pentru angajarea personalului medical, psihosocial și din sectorul operativ necesar desfășurării activităților din Penitenciarul Vaslui.

Au fost prezentate membrilor echipei de vizitare documente privind concursurile aflate în derulare, precum și cele organizate anterior vizitei.

Mai mult, statul de funcții era mult subdimensionat, fiind elaborat când Penitenciarul Vaslui custodia un număr mai scăzut de persoane private de libertate, ajungându-se în situația de a nu mai putea executa misiunile specifice în condiții de siguranță, ca urmare a faptului că schema de personal era mult subdimensionată față de nevoile reale. Drept urmare, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze o analiză a necesităților și să se efectueze demersurile legale la autoritățile ierarhic superioare pentru suplimentarea statului de funcții conform nevoilor reale ale Penitenciarului Vaslui și angajarea personalului necesar desfășurării activităților din penitenciar (personal de pază, medici generalişti, medic psihiatru, asistent social și psiholog etc.).

Cu privire la pregătirea continuă a angajaților, conducerea Penitenciarului Vaslui a prezentat echipei situația participărilor la cursuri de formare profesională în perioada 2014-2016. S-a putut observa că anual, la cursuri a participat un număr de 40-50 angajați din diverse sectoare ale unității.



Sectorul de deținere al penitenciarului cuprindea 1 pavilion de cazare, fiind organizat pe șase secții de deținere interioară. Baza materială a Penitenciarului Vaslui era formată și din clădiri administrative, sector vizite, cameră pentru vizite intime, cabinet medical, infirmerie, sală de sport, bloc alimentar, curți de plimbare.

Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii.

Referitor la fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Vaslui, acestea au fost apreciate de conducerea penitenciarului ca fiind suficiente, astfel că în perioada 2021 până la data efectuării vizitei au putut fi efectuate o serie de reparații curente la spațiile de cazare a deținuților și s-au achiziționat bunuri materiale după cum urmează:

- S-au efectuat reparații la ustensile, utilaje și accesorii de bucătărie la popote, ateliere, cantine, birouri etc. (nebulizator, mașină de gătit cu 8 focuri și două cuptoare, cazan abur, motoare bloc alimentar).
- S-au efectuat lucrări de reparații curente și întreținere, la un număr de 98 camere de cazare, răspunzând astfel solicitărilor și nevoilor persoanelor private de libertate: reparații la tencuieli interioare, vopsirea grilajelor metalice și ușilor de la camerele de deținere, glet pe bază de ipsos la pereți și tavane, zugrăveli lavabile, înlocuit obiecte sanitare și termice, înlocuit sau intercalat fittinguri sanitare și termice, înlocuirea parțială a geamurilor de la camerele de deținere, repararea și parțial înlocuirea instalației electrice de iluminat, care cuprinde conductori electrici, corpuri de iluminat etc;
- s-au efectuat lucrări de reparații curente și întreținere la următoarele obiective: „Sere”, „Bloc Alimentar”, „Curți Plimbare”, „Împrejmuire gard din placi de beton”;
- s-au achiziționat bunuri materiale de natura obiectelor de inventar cu destinația îmbunătățirii condițiilor de muncă a personalului și bunuri materiale de natura obiectelor de inventar cu destinația îmbunătățirii condițiilor de detenție.

Cazarea persoanelor private de libertate se făcea într-un pavilion cu trei nivele (P+2), cuprindea 200 de **camere în suprafață de aproximativ 15 mp (inclusiv baia și dușul), în care erau montate 4 sau 6 paturi metalice, suprapuse pe două niveluri, astfel că nu se respecta norma legală de 4 mp/persoană și 6 mc aer.** Cu ocazia efectuării vizitei s-a putut observa că **mobilierul era insuficient, format doar din paturi, o cambuză foarte mică pentru depozitarea produselor alimentare, măsuță cu televizor, iar deținuții erau obligați să mănânce în pat, pe genunchi.** Tuturor persoanelor lipsite de libertate li se asigura patul individual. **Bunurile și obiectele personale erau ținute în pungi sub pat, deoarece nu mai aveau loc în cambuză.** Deși supraaglomerația era evidentă, în majoritatea camerelor era curățenie. Grupurile sanitare din camerele vizitate erau dotate corespunzător (wc, chiuvetă, oglindă, duș cu cădiță), pereții erau placați cu faianță, iar pavimentul cu gresie. În grupurile sanitare era asigurat accesul permanent la apă rece, iar apa caldă era distribuită conform programului stabilit de conducere și cunoscut de către persoanele private de libertate. Totodată, era asigurat dreptul persoanelor private de libertate să-și satisfacă nevoile fiziologice, ori de câte ori era necesar, în condiții de intimitate. **În unele băi erau infiltrații de apă și pete de igrasie,** deși instalațiile sanitare funcționau corespunzător, iar



ferestrele asigurau lumina naturală și aerisirea camerelor. **Membrii echipei de vizitare consideră necesar să se întreprindă măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de cazare prin dotarea tuturor camerelor cu mobilierul necesar pentru păstrarea bunurilor și obiectelor personale și igienizarea băilor, potrivit prevederilor Ordinului Ministerului Justiției nr. 2.772/C/2017.**

Pe holurile penitenciarului și la curțile de plimbare erau montate camere video, în conformitate cu prevederile art. 8 alin. (1) din Ordinul nr. 4800/C/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Referitor la situația disciplinară în rândul persoanelor private de libertate, în anul 2021 au fost aplicate 224 de sancțiuni disciplinare, iar în anul 2022 până la efectuarea vizitei fuseseră aplicate 42 de sancțiuni.

Din verificările efectuate de echipa de vizită s-a constatat că era respectată procedura constatării abaterilor disciplinare. Astfel, incidentele de pe secțiile de deținere erau raportate de către personalul de pază șefilor de secție, care declanșau procedura disciplinară prin înaintarea raportului de incident comisiei de disciplină; se efectuau cercetările prelabile privind fapta, se aduceau la cunoștință motivele declanșării procedurii disciplinare persoanei condamnate. În termen de 24 de ore de la înregistrare, rapoartele de incident erau înaintate comisiei de disciplină, care stabilea un termen pentru întrunirea comisiei și efectuarea cercetării disciplinare. Comisia de disciplină informa persoana cu privire la acuzațiile care i se aduceau, analiza documentele de la dosar, audia persoana condamnată, după care se pronunța cu privire la faptă. Hotărârea comisiei de disciplină se comunica persoanei condamnate de îndată, sub semnătură, cu menționarea căii de atac existente și a termenului de exercitare a acesteia.

Din discuțiile purtate cu deținuții a reieșit că aceștia cunoșteau procedura disciplinară și dreptul de a contesta sancțiunile disciplinare primite, echipa de vizită putând constata că un procent de peste 50% din sancțiunile aplicate fuseseră contestate de către persoanele private de libertate.

Conform informațiilor primite de la persoanele private de libertate, sancțiunile au fost aplicate în urma efectuării cercetării disciplinare și a audierii deținuților.

Cât privește aplicarea proporționată a sancțiunii disciplinare în funcție de abaterea săvârșită, în cadrul interviurilor organizate cu persoanele private de libertate, acestea s-au plâns de ușurința prea mare cu care sunt întocmite rapoartele de incident, precum și de aplicarea sancțiunilor disciplinare de către Comisia disciplinară pentru încălcări ușoare ale regulilor de disciplină. **În privința abaterilor disciplinare ușoare, administrația penitenciarelor este încurajată să utilizeze, în măsura posibilă, prevenirea conflictelor, medierea sau orice alte mecanisme alternative de soluționare a litigiilor pentru a preveni încălcările disciplinare sau pentru a soluționa conflictele, astfel cum se recomandă în Regulile Mandela (Regula nr. 38).**

Referitor la situația disciplinară în rândul personalului, în perioada 2021, până la data efectuării vizitei, fuseseră aplicate patru sancțiuni (mustrare scrisă cu privire la activități care nu aveau legătură cu persoanele private de libertate), în conformitate cu prevederile Legii nr. 146/2019 privind statutul polițiștilor de penitenciare.



Asistența medicală la nivelul penitenciarului Vaslui era asigurată de un medic șef, cu specializarea de medicină generală, un medic stomatolog, ambii angajați cu contract de muncă, precum și de către un medic de medicină generală, cu contract de colaborare. De asemenea, erau angajați 6 asistenți medicali generaliști, un asistent de farmacie, un asistent de igienă și unul de stomatologie, asigurându-se astfel continuitatea acordării serviciilor medicale. **Nu era angajat și nici nu exista vreo colaborare cu un medic psihiatru, astfel încât cazurile de boli psihice erau dirijate fie la secțiile de profil ale spitalelor, fie la unitățile specializate ale penitenciarelor-spital.**

Pentru acoperirea tuturor nevoilor de consultații și diverse alte servicii medicale era necesar să se angajeze măcar încă 2 medici de medicină generală/ medicină de familie, aceasta rezultând și din studierea situației privind posturile vacante la sectorul medical. Ca urmare, echipa de vizitare consideră necesar continuarea demersurilor pentru completarea schemei de personal, în scopul asigurării dreptului la sănătate al persoanelor private de libertate custodiate în acest penitenciar, precum și dreptul personalului medical mediu deja angajat de a-și exercita profesia în limita competențelor stabilite prin lege.

Activitatea se desfășura într-un cabinet medical prevăzut cu sală de tratamente, aparat de urgență dotat conform baremului necesar de medicamente, un cabinet stomatologic dotat cu un unit dentar și pupinel pentru sterilizare, o infirmerie cu 5 camere, o cameră de izolare respiratorie, o cameră pentru persoanele aflate în refuz de hrană, precum și un punct farmaceutic. Cabinetul medical avea Autorizație Sanitară de Funcționare eliberată de Direcția de Sănătate Publică Vaslui.

Activitatea medicală era evidențiată într-un registru în care era consemnat un număr de 8741 de consultații în anul 2022. Ca și patologie întâlnită predominau afecțiunile cardiovasculare – 90 de persoane cu hipertensiune arterială, afecțiunile gastroduodenale – 26 de cazuri, hepatită B, C – 14 cazuri, afecțiuni respiratorii cronice (astm bronșic și BPOC) - 11 cazuri, diabet zaharat -16 cazuri (dintre care 5 persoane aveau nevoie de insulină).

În ceea ce privește activitatea cabinetului stomatologic, în luna aprilie 2022 se făcuseră 101 consultații și tratamente. În urma discuțiilor avute cu personalul medical a rezultat faptul că existau dificultăți în asigurarea medicamentelor și a materialelor sanitare necesare, acestea ajungând uneori cu mari întârzieri. Ca urmare, **echipa de vizitare consideră necesar ca Administrația Națională a Penitenciarelor să analizeze necesitatea întocmirii unor proceduri de sistem pentru aplicarea acestora în mod unitar în sistemul penitenciar, astfel încât furnizarea medicamentelor și a materialelor sanitare să se facă într-un mod care să permit funcționarea optimă a serviciilor medicale. Totodată, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru creșterea receptivității privind asigurarea cu medicamente, dezinfectanți și alte materiale sanitare, precum și tipizate medicale de către compartimentul achiziții din cadrul Penitenciarului-Spital Târgu-Ocna, din fondurile de la CASA OPSNSAJ.**

Fișele medicale ale persoanelor private de libertate erau completate, existând informații și documente cu privire la consultațiile acordate atât la nivelul cabinetului medical, cât și în ambulatorul de specialitate sau la externarea din spital. Totuși, s-a constatat că, **la fișele medicale**



analizate, nu existau formulare de consimțământ informat cu privire la examinarea medicală, evaluarea stării de sănătate, precizarea unui diagnostic și formarea unui program terapeutic de către fiecare persoană. Având în vedere prevederile Legii nr. 95/2006 din 14 aprilie 2006 republicată, privind reforma în domeniul sănătății, care, la art. 660 alin. (1) din Capitolul III - Acordul pacientului informat, precizează că ”Pentru a fi supus la metode de prevenție, diagnostic și tratament, cu potențial de risc pentru pacient, după explicarea lor de către medic, medic dentist, asistent medical/moașă, conform prevederilor alin. (2) și (3), pacientului i se solicită acordul scris”, precum și prevederile Codului deontologic medical, care, la art. 11 alin. (1) din Capitolul II – Consimțământul, precizează că ”Nicio intervenție în domeniul sănătății nu se poate efectua decât după ce persoana vizată și-a dat consimțământul liber și în cunoștință de cauza”, membrii echipei de vizitare consideră necesară întocmirea acestor formulare de consimțământ informat, în cazul tuturor persoanelor private de libertate care primesc asistență medicală în cadrul Penitenciarului Vaslui.

Exista un registru de leziuni traumatice în care era consemnat un număr de 43 de cazuri în anul 2022. Din acestea, un număr de 40 erau situații de heteroagresiuni între persoanele private de libertate, iar un număr de 3 erau cazuri de autoagresiune, în urma cărora au rezultat echimoze, plăgi tăiate, traumatisme craniocerebrale etc. În urma studierii acestui registru în mod aleatoriu, s-a constatat faptul că nu avea un format standardizat, dar fiecare caz de agresiune era înregistrat în mod distinct, existând informații despre: identitatea persoanei agresate, modul de producere a evenimentului respectiv, un examen clinic care conținea descrierea anatomică a eventualelor leziuni, tratamentul primit, precum și anunțarea serviciului de urgență 112 în caz de traumatisme mai importante. Era asigurat și dreptul persoanelor private de libertate de a solicita efectuarea unei expertize medico-legale. Din analiza cazurilor înregistrate s-a constatat faptul că **nu erau completate toate rubricile și de asemenea lipseau în unele cazuri semnătura și parafa medicului (în special în situațiile în care înregistrările erau făcute de către asistenții medicali)**. Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesar să se efectueze demersuri pentru completarea tuturor rubricilor din documentele medicale, semnarea și parafarea indicațiilor cu caracter medical.

Din discuțiile cu conducerea penitenciarului a mai rezultat faptul că în unele situații de autoagresiune se dădeau sancțiuni disciplinare, pe baza unei analize a conducerii instituției, având în vedere și contextul în care s-a produs respectivul eveniment. **Cu privire la acest aspect, echipa de vizitare consideră necesară respectarea Normelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a recomandărilor făcute de delegația CPT la ultima vizită în România cu privire la interzicerea sancțiunilor disciplinare pentru actele de autoagresiune.**

De asemenea, din relatările conducerii penitenciarului și a personalului medical a rezultat faptul că, în luna aprilie 2022, avusese loc o tentativă de suicid prin spânzurare a unei persoane în vârstă de 53 de ani în cadrul Penitenciarului Vaslui. Aceasta fusese transferată și internată la Spitalul Județean Vaslui, unde a decedat după o săptămână. Un alt caz de suicid, tot prin spânzurare, fusese înregistrat în anul 2021, la un bărbat cu vârsta de 35 de ani. În ambele cazuri



persoanele private de libertate primeau și tratament pentru afecțiuni psihiatrice, însă comportamentul lor nu ridicase suspiciuni personalului de supraveghere.

La momentul efectuării vizitei era înregistrat un număr de 49 persoane care primeau tratament psihotrop supravegheat. **Cu privire la aceste aspecte al managementului clinic al persoanelor cu afecțiuni psihiatrice, cu ocazia vizitei s-a constatat situația îngrijorătoare a acestora având în vedere numărul mare de diagnostice, cazurile de suicid, precum și lipsa personalului medical cu pregătire de specialitate. Normele CPT prevăd că un doctor psihiatru trebuie inclus în serviciul de îngrijire medicală din fiecare penitenciar, iar câteva dintre asistentele medicale ale acestui serviciu trebuie să fi fost instruite în acest domeniu (Norma 41, CPT). Ca urmare, echipa de vizitare consideră necesară încheierea unei colaborări cu un medic psihiatru, cu scopul unei mai bune gestionări a situației respective, precum și instruirea periodică a unor asistente medicale în domeniul îngrijirii medicale a persoanelor cu afecțiuni psihiatrice.**

În ceea ce privește cazurile de refuz de hrană, era consemnat un număr de 22 de situații referitoare la persoane private de libertate, care au recurs la această formă de protest în anul 2022. Perioada refuzului era cuprinsă între 1 și 6 zile, toate cazurile declarate fiind dirijate spre camera de refuz de hrană, care se afla în cadrul infirmeriei. **În ceea ce privește monitorizarea acestor persoane, existau situații în care era dificil de apreciat data și ora intrării și respectiv a ieșirii din această formă de protest, fiind complicat de urmărit evoluția fiecărui caz.** Având în vedere cele de mai sus, **echipa de vizitare consideră necesară completarea tuturor rubricilor din registrele medicale, cu semnarea și parafarea tuturor indicațiilor medicale sau în toate cazurile când aceasta se impune.**

Echipa de vizitare s-a deplasat la nivelul infirmeriei care avea un număr de 5 camere, precum și o cameră de izolare, unde erau internate 11 persoane cu următoarele diagnostice: neoplasm laringean operat cu traheostomie, ciroză hepatică decompensată, bronhopneumonie cronică obstructivă, boală Parkinson cu sindrom cuneiform, obezitate morbidă, cataractă, precum și 5 cazuri de persoane cu retard mental și tulburări de comportament. Una din aceste persoane private de libertate beneficia de un însoțitor de sprijin.

Referitor la consumul de droguri, din documentele puse la dispoziție a rezultat faptul că un număr de 40 de persoane private de libertate au declarat că au antecedente de consum ocazional de droguri, din care 3 - cocaină, 2 - heroină, 9 – cannabis, iar restul persoanelor folosiseră combinații ale acestora sau alte substanțe interzise. În ce privește acest aspect, la nivelul Penitenciarului Vaslui s-au derulat diverse activități vizând informarea, conștientizarea și educarea deținuților asupra riscurilor la care se pot expune prin folosirea drogurilor.

În ce privește internările în spitale, acestea se făceau în unități aparținând Ministerului Sănătății din Vaslui sau din centre universitare, în principal Iași. De asemenea, se făceau internări și în penitenciarele-spital din rețeaua Administrației Naționale a Penitenciarelor (Rahova, Jilava, Târgu Ocna, Poarta Albă), în anul 2021 fiind înregistrate 136 de cazuri, iar în anul 2022 până la data vizitei 84 de cazuri. Principalele afecțiuni pentru care fuseseră internați pacienții erau infecții cu Covid-19, afecțiuni psihice, afecțiuni hepatice și cardiovasculare.



Referitor la alimentația asigurată persoanelor private de libertate, conform meniului decadal, a rezultat faptul că aceasta era diferențiată în funcție de vârstă, munca prestată, starea de sănătate (diabet zaharat, hipertensiune arterială, distrofie), precum și după preferința personală sau religie. Hrana era preparată în bucătăria penitenciarului, formată din mai multe camere pentru pregătirea, fierberea, depozitarea alimentelor. Spre exemplificare, în ziua vizitei meniul cuprindea la micul dejun: pâine, ceai, biscuiți, marmeladă; la prânz: ciorbă cu cartofi și varză cu carne; la cină: tocană de legume cu carne. Hrana era preparată de către persoanele private de libertate selecționate la muncă la blocul alimentar, sub îndrumarea unui bucătar. S-a putut observa că **umiditatea în blocul alimentar era mare, iar sistemul de ventilație, deși fusese îmbunătățit, nu era suficient pentru asigurarea umidității optime, ceea ce putea cauza mucegăirea sau deteriorarea unor produse depozitate necorespunzător (orez, mălai etc.).** Echipa de vizitare a verificat hrana destinată servirii prânzului, constatând că aceasta nu era corespunzătoare din punct de vedere organoleptic, având un ușor gust de mucegai. Această observație a fost parțial confirmată în cadrul discuțiilor cu persoanele private de libertate, unele dintre acestea nefiind mulțumite de calitatea, dar și de cantitatea alimentelor primite. Ca urmare, echipa de vizitare consideră necesară continuarea eforturilor de asigurare a unei hrane corespunzătoare, atât prin modul prin care se realizează achiziția alimentelor, cât și prin modul de depozitare, preparare și distribuție a acestora.

De asemenea, din discuțiile cu personalul medical a rezultat necesitatea actualizării la nivelul sistemului penitenciar a modului în care se realizează stabilirea regimurilor alimentare, mai ales în cazul persoanelor cu boli cronice. Astfel, atât din punct de vedere medical, cât și din cel al preparării propriu-zise a hranei, a rezultat faptul că există dificultăți în realizarea unor meniuri personalizate în cazul diverselor afecțiuni, în care o dietă corectă face parte integrantă din tratamentul cauzal.

Activitatea de asistență socială din cadrul Penitenciarului Vaslui era asigurată, la momentul efectuării vizitei, de către un singur asistent social. Mai exista un post ocupat de asistent social, dar persoana respectivă se afla în concediu de creștere a copilului. Conform documentelor puse la dispoziția membrilor echipei de vizitare de către conducerea penitenciarului, existau 5 posturi de asistent social vacante. **Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că se impune intensificarea demersurilor pentru ocuparea posturilor vacante de asistent social, mai ales având în vedere fenomenul de supraaglomerare din penitenciar, la momentul vizitei fiind înregistrate în custodia penitenciarului 722 persoane private de libertate la o capacitate legală de 430 locuri.**

Cei doi asistenți sociali angajați ai penitenciarului dețineau avize de exercitare a profesiei, fiind înscrși în Colegiul Național al Asistenților Sociali din România.

Activitatea de asistență socială în penitenciar presupunea desfășurarea activităților de evaluare, consiliere, mediere socială, implementarea programelor sociale și educaționale, precum și alte activități circumscrise proiectului de activitate. Asistența oferită persoanelor private de libertate pentru menținerea relației cu familia se concretiza în medierea relațiilor cu membrii



acesteia pentru consolidarea mediului de suport, precum și acordarea sprijinului pentru identificarea și accesarea resurselor materiale și financiare necesare reintegrării psihosociale.

Programele de asistență socială derulate în penitenciar erau adaptate în funcție de nevoile și riscurile identificate și urmăreau formarea și dezvoltarea deprinderilor sociale, precum și îmbunătățirea relațiilor cu mediul de suport. Fiecare program de asistență socială derulat în penitenciar avea constituită o mapă documentară cuprinzând informații referitoare la descrierea programului, calendarul implementării acestuia, grup țintă, participanți, evaluări etc. Astfel, asistentul social era implicat în derularea mai multor programe și activități care vizau: adaptarea la viața instituționalizată, calificarea profesională, informarea, consilierea și medierea privind piața muncii, activități de carte, activități artistice, activități ocupaționale, activități recreative de tip hobby, activități de pregătire și motivare culturală, cursuri de cultură generală, cercuri tematice, conferințe, programe de educație moral-civică, pregătirea pentru liberare – Programul Prohib, consiliere pe probleme sociale – la cererea persoanelor private de libertate, în situații de criză (refuz de hrană, izolare, idei suicidare, conduite agresive, divorț, copii în sistemul de protecție) sau efectuate în vederea cunoașterii subiecților.

Potrivit informațiilor puse la dispoziția membrilor echipei de vizitare, în anul 2021 au fost realizate 839 de evaluări sociale (inițiale, periodice și finale), 406 convorbiri sociale de informare, 32 ședințe de consiliere pe probleme sociale, 85 de demersuri pentru soluționarea problemelor sociale (adrese transmise instituțiilor de stat, organizațiilor neguvernamentale, căsătorii etc.). De asemenea, 336 de persoane private de libertate au participat la Programul de pregătire pentru liberare “PROLIB.”

În anul 2022, până la momentul vizitei, au fost realizate 402 evaluări sociale (inițiale, periodice și finale), 235 de convorbiri individuale, 18 consilieri pe probleme sociale, 37 demersuri pentru soluționarea problemelor sociale, iar 140 de persoane private de libertate au participat la Programul de pregătire pentru liberare “PROLIB.” La momentul vizitei se derula și o activitate socială – Grup de progres, creștere și dezvoltare, la care participau 10 deținuți. Asistentul social întocmea și referatele pentru acordarea/neacordarea comunicării on-line – 133 referate întocmite în anul 2022.

Referitor la activitățile de școlarizare desfășurate în penitenciar, în perioada analizată (anul 2021-2022 – până la data vizitei), activitățile de instruire școlară au fost desfășurate cu un număr de zece cadre didactice de la Școala Generală Specială “Constantin Pufan” Vaslui. Activitățile didactice se desfășurau în două săli de clasă, echipate și dotate corespunzător, din incinta penitenciarului. Un număr de 34 de persoane private de libertate au finalizat anul școlar 2020/2021, iar în anul școlar 2021/2022, clasele I-VIII, erau înscrise 38 de persoane private de libertate. Programul *A doua șansă* – proiect European STAR- “Școala atractivă pentru toți” se derula cu un număr de 15 persoane private de libertate, iar în Programul de alfabetizare erau înscriși 9 deținuți.

Referitor la activitatea de bibliotecă, în penitenciar funcționau două biblioteci, una pe secția E2 și una pe secția E5, iar fondul de carte, de aproximativ 6000 de volume, era constituit din volume primite de la Administrația Națională a Penitenciarelor, din donații și custodie.



Activitatea de bibliotecă consta în prezentarea ofertei de carte la cameră, predarea cărților solicitate, returnarea acestora și consemnarea operațiunilor în fișele personale. Fiecare bibliotecă era deservită de către o persoană privată de libertate care își desfășura activitatea sub coordonarea și controlul agentului desemnat. Conform datelor prezentate de conducerea penitenciarului, în anul 2021 erau înregistrați 323 de cititori activi, cu un rulaj de 780 de volume împrumutate. În anul 2022, până la momentul vizitei, erau înregistrați 150 de cititori activi și 532 de volume împrumutate.

Activitățile educaționale se desfășurau cu un număr de 366 persoane private de libertate și se concretizau în concursuri tematice (de ex. “Ziua familiei” la care participau 100 de deținuți), dezbateri (ex. Ziua mondială fără tutun), Proiecte (Ex. Instruire în meseria de instalator sanitar), activități ocupaționale, activități de informare/consiliere/mediere a muncii, concurs de caligrafie.

Pentru desfășurarea activităților sportive în penitenciar existau 3 săli amenajate și dotate pentru activități sportive în interior, 2 săli de recreere unde deținuții practicaau tenis de masa, un spațiu exterior destinat practicării activităților sportive (exerciții cu greutate, fitness), precum și două terenuri de sport în aer liber destinate practicării jocurilor de echipa (fotbal, handbal etc.). **Potrivit observațiilor membrilor echipei de vizitare, dar și informațiilor furnizate de angajați ai penitenciarului, exista necesitatea de a moderniza terenurile de sport în aer liber, deoarece activitățile sportive nu se puteau desfășura în mod corespunzător, existând risc de accidentare pentru persoanele care le foloseau. De asemenea, conducerea penitenciarului a informat membrii echipei de vizitare cu privire la intenția de a transforma una dintre curțile de plimbare în teren de sport, deoarece oricum era folosită în acest scop. O dificultate întâmpinată de către echipa de management a penitenciarului era constituită de uzura prematură (datorată utilizării excesive) a echipamentelor și articolelor sportive (mai ales a mingilor), precum și dificultatea de a achiziționa acest tip de articole (sportive), din cauză că acestea erau considerate obiecte de inventar.**

Referitor la activitățile moral-religioase derulate în penitenciar, în Penitenciarul Vaslui era amenajată o capelă, iar serviciile moral-religioase erau oficiate de către un preot creștin-ortodox. Prezența la capelă a persoanelor private de libertate se organiza pe secții, pe baza unei programări. La momentul vizitei, se aflau în derulare mai multe activități cu caracter educativ-religios, susținute de reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe (117 deținuți participanți), Bisericii Evanghelice (13 participanți), Bisericii Catolice (8 participanți), Bisericii Adventiste (6 participanți), precum și ai cultului religios Martorii lui Iehova (4 participanți). De asemenea, 44 de persoane private de libertate erau incluse într-o activitate pe baza de proiect – Iisus Hristos Lumina Lumii, iar organizația neguvernamentală Serviciul Umanitar pentru Penitenciare derula o activitate, prin corespondență, cu un număr de 11 deținuți. În anul 2021, în perioadele caracterizate de existența restricțiilor impuse de epidemia de SARS-CoV -2, s-au derulat activități ortodoxe la capela unității, susținute de preoți voluntari desemnați de Protoieria Vaslui, activități online desfășurate cu reprezentanții Bisericilor Evanghelice, Biserica Adventistă, Biserica Catolică și ai cultului religios Martorii lui Iehova. De asemenea, s-au derulat programe prin corespondență cu Serviciul Umanitar pentru Penitenciare și Fundația “Stânca veacurilor”.



Referitor la accesul la informație și contactele cu exteriorul, în toate camerele de deținere existau telefoane, precum și la curțile de plimbare și în alte spații comune. Pe fiecare secție erau amplasate câte două infochioșcuri, câte unul pe fiecare tronson, iar în situația în care unul dintre ele se defecta, persoanele private de libertate aveau acces la infochișcul funcțional de pe celălalt tronson. În toate camerele de deținere erau instalate televizoare, proprietate personală a deținuților sau din dotarea penitenciarului. Există un sistem de televiziune cu circuit închis, precum și un post de radio cu circuit închis, dar care era ascultat mai mult la curțile de plimbare, în camere fiind utilizat mai mult televizorul. La sectorul de vizite existau 8 mese cu scaune în sala de acordare a vizitelor fără dispozitiv de separare și 4 cabine destinate vizitelor cu dispozitiv de separare.

Există un post pentru acordarea convorbirilor on-line dar, potrivit declarațiilor personalului și a informațiilor furnizate de conducerea penitenciarului, în perioada stării de urgență și a stării de alertă au funcționat 6 posturi pentru acordarea convorbirilor on-line.

În cadrul sectorului de vizite era amenajat un spațiu de joacă pentru copiii vizitatori, la momentul vizitei acesta fiind în proces de renovare (se executau lucrări de îmbunătățire a ambiantului prin pictarea și decorarea pereților). Spațiul de joacă pentru copii erau dotat cu mobilier adaptat vârstei (scăunele, masă), televizor, jucării, tobogan etc.

Referitor la asistența psihologică oferită persoanelor private de libertate, în organigrama penitenciarului erau prevăzute 6 posturi de psiholog, dintre care 4 erau ocupate. **Cu privire la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră necesară intensificarea demersurilor în vederea ocupării posturilor vacante de psiholog.**

Conform informațiilor furnizate de conducerea penitenciarului, în anul 2021 au fost efectuate 1653 de evaluări psihologice (inițiale, periodice și finale), 911 convorbiri psihologice de informare, 297 ședințe de consiliere psihogice specifice și s-au derulat programe de asistență psihologică destinate nevoilor de intervenție specific și generală cu un număr de 101 persoane private de libertate.

În cadrul interviurilor cu persoanele private de libertate, acestea au invocat: supraaglomerarea camerelor de detenție; calitatea și cantitatea necorespunzătoare a hranei; asistența medicală necorespunzătoare cauzată de numărul insuficient de personal medical necesar pentru solicitările de consultații. Majoritatea deținuților intervievați s-au declarat mulțumiți de condițiile de detenție, dar unii s-au declarat nemulțumiți de calitatea mâncării care era preparată cu “cartofi stricați”. Referitor la acest aspect, membrii echipei de vizitare consideră că este necesară monitorizarea permanentă a calității hranei servite persoanelor private de libertate, astfel încât acesta să respecte standardele de gust, aspect, miros și consistență.

Din discuțiile purtate cu echipa a reieșit că deținuții știu să folosească Infochioșcul și să se adreseze instituțiilor statului pentru rezolvarea problemelor lor. De asemenea, persoanele private de libertate au confirmat că folosesc clubul și sala de sport de pe secție și știu care este programul de plimbare și de furnizare a apei calde.

Nicio persoană intervievată nu avea cunoștință de acte de agresiune petrecute în penitenciar. Toți deținuții intervievați au declarat că erau mulțumiți de cantitatea și calitatea proiectelor și



programele cultural-educative și au apreciat eforturile personalului implicat în implementarea acestora.

3. Recomandări.

Având în vedere cele de mai sus, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

a) Conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Gestionarea supraaglomerării în cadrul Penitenciarului Vaslui, în condițiile în care la momentul vizitei erau custodiate 722 de persoane private de libertate, la o capacitate legală de 430 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 168% din capacitatea legală.
2. Continuarea demersurilor legale pentru angajarea de personal pe posturile vacante, având în vedere că la data efectuării vizitei erau vacante 46 de posturi (29 posturi de ofițer și 17 de posturi de agent), preponderent la domeniul medical, la S.D.R.P. (sectorul operativ) și R.S. (educație și asistență psihosocială).
3. Asigurarea fondurilor necesare pentru realizarea unor lucrări de reparație și modernizare a spațiului în care era organizat blocul alimentar, motivat de faptul că la data efectuării vizitei bucătăria nu asigura condiții corespunzătoare de pregătire și depozitare a alimentelor, pavimentul era vechi și umiditatea mare.
4. Punerea în aplicare a normelor CPT și a recomandărilor făcute de delegația CPT la vizita în România cu privire la modul de aplicare a sancțiunilor disciplinare pentru actele de autoagresiune.
5. Realizarea unei analize la nivelul Administrația Națională a Penitenciarelor a modului în care se realizează asigurarea medicamentelor și a materialelor sanitare necesare, precum și a modului de stabilirea regimurilor alimentare în cazul persoanelor cu boli cronice și elaborarea unor proceduri de sistem unitare, care să fie aplicate în toate unitățile penitenciare.

b) Conducerii Penitenciarului Vaslui, județul Vaslui să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Efectuarea demersurilor pentru reabilitarea spațiilor de cazare, a grupurilor sanitare și a blocului alimentar, prin igienizarea acestora, înlocuirea instalațiilor uzate, achiziționarea de mobilier și aparatură etc.
2. Continuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru suplimentarea fondurilor necesare asigurării condițiilor minime de cazare ale persoanelor private de libertate,



având în vedere că la data efectuării vizitei mobilierul necesar pentru servirea mesei și depozitarea bunurilor și obiectelor personale nu exista.

3. Analizarea necesităților și efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru suplimentarea statului de funcții conform nevoilor reale ale Penitenciarului Vaslui și angajarea personalului necesar desfășurării activităților din penitenciar (personal de pază, medici generaliști, medic psihiatru, asistent social și psiholog etc.).
4. Continuarea demersurilor pentru completarea schemei de personal medical (medic generalist, medic psihiatru) cu scopul asigurării unei asistențe medicale de calitate, în scopul asigurării dreptului la sănătate al persoanelor private de libertate, precum și dreptul personalului medical mediu deja angajat de a-și exercita profesia în limita competențelor stabilite prin lege.
5. Luarea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea calității hranei oferită persoanelor private de libertate și analizarea situației privind modul optim de eliminare a umidității și aburului din blocul alimentară, motivat de faptul că la data vizitei, deși sistemul de ventilație funcționa corespunzător, putea fi observat condensul și deteriorarea unor produse alimentare;
6. Monitorizarea calității hranei servite persoanelor private de libertate astfel încât acesta să respecte standardele de gust, aspect, miros și consistență.
7. Asigurarea depozitării produselor folosite la pregătirea hranei (orez, legume, zarzavat etc.) în recipiente care să asigure normele igienice și să înlăture posibilitatea degradării lor;
8. Completarea tuturor rubricilor din documentele medicale, semnarea și parafarea indicațiilor cu caracter medical.
9. Întocmirea formularelor de consimțământ informat, în cazul tuturor persoanelor private de libertate care primesc asistență medicală în cadrul Penitenciarului Vaslui, cu respectarea prevederilor Legii nr. 95/2006 din 14 aprilie 2006 republicată, privind reforma în domeniul sănătății, precum și a prevederilor Codului deontologic medical referitoare la consimțământ.
10. Transformarea unei curți de plimbare în teren de sport, precum și modernizarea celor două terenuri de sport în aer liber, astfel încât activitățile sportive să se poată desfășura în mod corespunzător, dar și pentru a elimina riscurile de accidentare a persoanelor care le utilizează.

Bacău, 23.06.2022



